

**EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİ
SONA ERDİREN SEBEPLER VE BU MAL REJİMİNİN
SONA ERME ANI (TMK m. 225)**

*Arş. Gör. Emre KÖROĞLU**

ÖZET

Edinilmiş mallara katılma rejimini sona erdiren sebepler ve bu mal rejiminin sona erme anı 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m. 225'te düzenlenmiştir. Maddede belirtil-diği üzere *“Mal rejimi, eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona erer./ Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığın geçilmesine karar verilmesi hâllerinde, mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer.”*.

Çalışmamızda edinilmiş mallara katılma rejimini sona erdiren sebeplerden birinin söz konusu olduğu durumlarda, mal rejiminin hangi andan itibaren sona ereceği incele-me konusu yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Sona Erme, Sona Erme Anı, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu, TMK m. 225.

ABSTRACT

Reasons for dissolution of regime of participation in acquired property and time of dissolution of this regime are stipulated by Turkish Civil Code No 4721 in article 225. According to this article *“Regime of participation in acquired property is dissolved on the death of a spouse or on implementation of a different regime./ In the case of divorce, annulment of the marriage or a court order for separation of property, the dissolution of the regime of participation in acquired property takes retroactive effect as of the date on which the application is filed.”*.

In our study, the moment of dissolution of property regime - in cases where one of the reasons for the dissolution of regime of participation in acquired property is in question - is examined.

Keywords: Regime of Participation in Acquired Property, Dissolution, Time of Dissolution, Turkish Civil Code No 4721, TCC Art. 225.

* Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı.

GİRİŞ

Edinilmiş mallara katılma rejimini sona erdiren sebepler TMK¹ m. 225'te düzenlenmiştir. TMK m. 225' e göre “*Mal rejimi, eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona erer./ Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde, mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer.*”. Görüldüğü üzere edinilmiş mallara katılma rejimi, “eşlerden birinin ölümü”, “eşlerce bir mal başka rejiminin kabul edilmesi”, “mahkeme tarafından evliliğin sona erdirilmesi” ve “mahkeme tarafından mal ayrılığı rejimine geçilmesine karar verilmesi” durumlarında sona ermektedir.

Edinilmiş mallara katılma rejimini sona erdiren sebeplerin kendi içerisinde sınıflandırılması mümkündür. İlk olarak edinilmiş mallara katılma rejimini sona erdiren sebeplerin bir kısmında, mal rejimi eşler arasındaki evliliğin sona ermesiyle birlikte sona ermektedir. Bunlar, “*eşlerden birinin ölümü*”, ve “*mahkeme tarafından evliliğin sona erdirilmesi*”dir². Edinilmiş mallara katılma rejimini sona erdiren sebeplerin diğer kısmında ise eşler arasındaki evliliğin sona ermesine rağmen edinilmiş mallara katılma rejimi sona ermektedir. Bunlar, “*eşlerce başka bir mal rejiminin kabul edilmesi*” ve “*mahkeme tarafından mal ayrılığı rejimine geçilmesine karar verilmesi*”dir³.

Edinilmiş mallara katılma rejimini sona erdiren sebeplerin kendi içerisinde bir başka açıdan da sınıflandırılması mümkündür. Edinilmiş mallara katılma rejiminin “eşlerden birinin ölümü” üzerine sona ermesi durumunda mal rejimi “*hukuki bir olay*” sonucu sona ermekteyken, “eşlerce bir başka mal rejiminin kabul edilmesi” durumunda mal rejimi “*hukuki bir işlem*” sonucu sona ermektedir⁴. Ayrıca “mahkeme tarafından evliliğin sona erdirildiği” veya “mahkeme tarafından mal ayrılığı rejimine geçilmesine karar verildiği” durumlarda ise edinilmiş mallara katılma rejimi “*mahkeme kararı*” ile sona ermektedir⁵.

Edinilmiş mallara katılma rejimini sona erdiren sebepler ve bu sebeplerden birinin söz konusu olduğu durumlarda mal rejiminin sona erme anı üç hususta önem arz etmektedir. Birincisi edinilmiş mallara katılma rejiminin sona erme anı hangi malın edinilmiş mal, hangi malın kişisel mal sayılacağını belirlemektedir (TMK m. 228/ f. 1). Çünkü mal rejiminin sona ermesinden sonra edinilen

¹ R.G., 08.12.2001 T., S. 24607.

² SARI, s. 82; GENÇCAN, s. 309-310.

³ SARI, s. 82; GENÇCAN, s. 304-305.

⁴ SARI, s. 83.

⁵ SARI, s. 83.

mallar kişisel mal olarak kabul edilmektedir⁶. İkincisi edinilmiş mallar ile kişisel malların değerinin tespit edilmesi de edinilmiş mallara katılma rejiminin sona erme anına göre yapılmaktadır (TMK m. 235/ f. 1). Sonuncusu ise edinilmiş mallara katılma rejiminde tasfiye talebine ilişkin zamanaşımı süresi mal rejiminin sona erdiği andan itibaren işlemeye başlamaktadır⁷.

Çalışmamızda edinilmiş mallara katılma rejimini sona erdiren sebepler ve bu sebeplerden birinin söz konusu olduğu durumlarda mal rejiminin hangi andan itibaren sona ereceği inceleme konusu yapılacaktır.

I. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİ SONA ERDİREN SEBEPLER VE BU SEBEPLERDEN BİRİNİN SÖZ KONUSU OLDUĞU DURUMLARDA MAL REJİMİNİN SONA ERME ANI

A. Genel Olarak

Yukarıda da belirttiğimiz üzere edinilmiş mallara katılma rejimi, “eşlerden birinin ölümü”, “eşlerce bir mal başka rejiminin kabul edilmesi”, “mahkeme tarafından evliliğin sona erdirilmesi” ve “mahkeme tarafından mal ayrılığı rejimine geçilmesine karar verilmesi” durumlarında sona ermektedir.

B. Eşlerden Birinin Ölümü

1. Genel Olarak

Günümüzde evlilikler boşanma dışında genellikle eşlerden birinin ölümü ile sona ermekte olup, bu gibi durumlarda mal rejiminin tasfiye edilmesi ile mirasın tasfiye edilmesi aynı zamana gelmektedir. Yine eşlerden her ikisi aynı anda ölmüş de olabilir. Böyle bir durumda ise, her iki eşin yasal mirasçıları açısından mal rejiminin tasfiyesi önem arz etmektedir.

Aşağıda ölüm ile Türk Medeni Kanunu gereğince ölüm ile benzer sonuçlar doğuran durumlar sebebiyle mal rejiminin sona ermesi incelenecektir.

2. Eşlerden Birinin Ölümü Sebebiyle Sona Erme

TMK m. 225/ f. 1’ de belirtildiği üzere ölüm ile eşler arasındaki yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi kendiliğinden sona ermektedir⁸.

⁶ KILIÇOĞLU, *Mal Rejimi*, s. 35; ŞIPKA, s. 159; GÜMÜŞ, 283; ACABEY, s. 492; ÖZER DENİZ, s. 25.

⁷ ŞIPKA, s. 309 vd.; SARI, s. 104 vd..

⁸ DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, 2005, s. 348; DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, 2013, s. 210; AKINTÜRK/ ATEŞ KARAMAN, s. 161; ÖZTAN, *Aile Hukuku*, s. 520; SEROZAN/ ENGİN, s. 226; KILIÇOĞLU, *Mal Rejimi*, s. 35; KILIÇOĞLU, *Katki-Katılma Alacağı*, s. 91;

Eşlerden birinin ölüm anı, hem edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi anı hem de tasfiyenin talep anıdır⁹. Bu sebeple ölen eşin kesin ölüm zamanının tespit edilmesi gerekmektedir. Ölen eşin kesin ölüm zamanının belirlenmesinde TMK m. 28 vd. hükümler ile tıbbi verilerden yararlanılır¹⁰.

Eşlerden birinin ölümü durumunda iki ayrı tasfiyenin yapılması söz konusu olmaktadır. Bunlar eşlerden birinin ölümü üzerine edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiye edilmesi ile ölen eşin kanuni ya da atanmış mirasçıları arasında terakesinin tasfiye edilmesidir¹¹.

Eşlerden birinin ölümü durumunda ilk olarak eşler arasındaki edinilmiş mallara katılma rejimi tasfiye edilir¹². Bunun sonucunda eşlerin birbirlerine

KILIÇOĞLU, *Yenilikler*, s. 223; **ŞIPKA**, s. 142; **ŞIPKA/ ÖZDOĞAN**, s. 2; **ZEYTİN**, s. 88; **GÜMÜŞ**, s. 283; **SARI**, s. 84; **ÖZDAMAR/ KAYIŞ**, s. 48; **KAYIŞ**, s. 20; **GENÇCAN**, s. 311; **MORTAŞ**, s. 123; **ULUÇ**, s. 528; **ÖZER DENİZ**, s. 25.

⁹ **ŞENGÜL**, s. 64; **MOROĞLU**, *Mal Rejimi*, s. 97.

¹⁰ Tıp biliminde ölüm anının belirlenmesinde iki yöntem kabul edilmektedir. Bunlar “*biyolojik ölüm*” ile “*beyin ölümü*”dür. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bakınız: **OĞUZMAN/ SELİÇİ/ OKTAY - ÖZDEMİR**, s. 20 vd.; **DURAL/ ÖĞÜZ**, s. 23 vd.; **AKKANAT**, s. 29 vd.; **ÖZEL**, s. 48 vd..

¹¹ **DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ**, 2005, s. 347; **ŞIPKA/ ÖZDOĞAN**, s. 426; **KAYIŞ**, s. 20.

¹² Aynı yönde, **ŞIPKA**, *Mal Rejimi*, s. 143; **SEROZAN/ ENGİN**, s. 161; **İMRE/ ERMAN**, s. 237; **İNAN/ ERTAŞ/ ALBAŞ**, s. 121; **ÖZTAN**, *Miras Hukuku*, s. 96; **ERTAŞ**, s. 1366; **SARI**, s. 85; **MOROĞLU**, *Mal Rejimi*, s. 97; **KAYIŞ**, s. 20; **ULUÇ**, s. 528; **ÖZER DENİZ**, s. 26; **Y. 8. HD., 23.01.2014 T., E. 2013/ 7339, K. 2014/ 980** sayılı kararında “*Davalı ile miras bırakan M. S. 13.03.1986 tarihinde evlenmişler; kocanın 14.04.2003 tarihinde ölümü üzerine evlilik birliği son bulmuştur. (TMK'nın 225). Başka mal rejimi seçtiği ileri sürülmediğine göre, eşler arasında evlilik tarihinden TMK'nın yürürlüğe girdiği 01.01.2002 tarihine kadar 743 sayılı TKM'nun 170. maddesi uyarınca mal ayrılığı, bu tarihten ölüm tarihine kadar 4721 sayılı TMK'nun 202 ve devamı maddeleri uyarınca edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir. Dosya içinde mevcut mirasçılık belgesine göre M. S.'in ölümü üzerine davacı- karşı davalı çocukları ile davalı-karşı davacı eş mirasçı olarak kalmıştır. ... Öte yandan murisin ölümünden sonra mirasçılar arasında TMK'nun 676. maddesine göre miras taksimi yapılmış olması TMK'nun Aile Hukuku başlığını taşıyan 2. kitabının 4. bölümünde düzenlenen eşler arasındaki mal rejimi hükümleri gereğince alacak isteğine engel olmadığı gibi somut olayda mal rejiminin tasfiyesine ilişkin bir protokol de ibraz edilmemiştir. Bu halde Mahkemece yapılacak iş; tarafların iddia ve savunmaları ile tanıkların beyanları dikkate alınarak davalı- karşı davacı kadın ve tarafların murisine ait yurt dışındaki çalışmalarına ilişkin kayıt ve belgeler ile davalı kadının da ortaklarından olduğunu iddia ettiği şirketin taşınmazların edinilme tarihine kadarki gelir ve giderine ilişkin belgeler eksiksiz olarak getirilmeli, tarafların ekonomik ve sosyal durumları göz önünde bulundurularak kişisel harcamaları ve 743 sayılı TKM'nun 152. maddesi uyarınca kocanın evi geçindirme yükümlülüğü uyarınca yapması gereken harcamalar çıktıktan sonra yapabilecekleri tasarruf miktarının ne olacağını belirlebilmesi için konunun uzmanı öğretim üyesi, mali müşavir ve mülk bilirkişiden oluşacak bilirkişi kurulundan rapor alınması suretiyle davalı- karşı davacı kadın ile murisin çalışmaları karşılığında elde ettikleri gelirle sağlayabilecekleri katkı miktarı ayrı ayrı saptanmalı, daha sonra toplam tasarruf miktarı karşısında muris M. S. ve davalı - karşı davacı E. S.'in ayrı ayrı katkı oranı bulunmalı, bu-*

karşı sahip oldukları katılma alacaklarının miktarları belirlenmiş olur. Çünkü sağ olan eşin ölen eşe karşı katılma alacağı hakkına sahip olduğu durumlarda, söz konusu katılma alacağı ölen eşin terekesinin borcu olarak kabul edilir ve ölen eşin mirasının mirasçılar arasında paylaştırılmasından önce terekeden indirilir¹³. Eşler arasındaki edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiye edilmesinden sonra ise ölen eşin terekesi tasfiye edilir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, sağ kalan eş aynı zamanda ölen eşin kanuni mirasçısıdır¹⁴. Dolayısıyla edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiye edilmesinden sonra sağ kalan eş ikinci tasfiyede de yer alır. Böylece eşlerin katılma alacaklarının belirlenmesinden sonra ölen eşin geriye kalan mal varlığı, ölen eşin mirasçıları ile sağ kalan eş arasında paylaştırılmış olur¹⁵.

Bazı durumlarda eşlerden biri diğerini öldürmüş olabilir. Bu gibi durumlarda eşini öldüren eşin edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesine bağlı olarak katılma alacağı talep edip edemeyeceğinin değerlendirilmesi gerekmektedir¹⁶. TMK m. 236/ f. 2' ye göre, hâkim zina veya hayata kast

lunan oran taşınmazların dava tarihindeki değeri ile çarpılarak katkı payı alacağı tespit edilmeli, ondan sonra tarafların iddia ve savunmaları doğrultusunda toplanan tüm deliller birlikte değerlendirilerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçelerle hüküm kurulması doğru değildir.” şeklinde hüküm tesis etmiştir (www.kazanci.com.tr, E.T., 30.03.2016); **Y. 8. HD., 10.07.2012 T., E. 2012/ 5463, K. 2012/ 6949** sayılı kararı (**ŞIPKA/ ÖZDOĞAN**, s. 427); Aksi yönde, **Y. 8. HD., 18.04.2013 T., E. 2013/ 1927, K. 2013/ 5882** sayılı kararında edinilmiş mallara katılma rejiminin eşlerden birinin ölümü ile sona ermesi durumunda, sağ kalan eşin hem katılma alacaklısı hem de mirasçı sıfatıyla tereke borçlusu olmasından hareket ederek, edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi ile terekenin tasfiyesinin birlikte yapılacağını kabul etmiştir. Nitekim Y. 8. HD. bu kararında şu gerekçeye yer vermiştir: “Sağ eşin mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan alacak hakkı, terekeye ait bir borç olup, davacının TMK’ nun 499. maddesine göre ¼ oranında miras payı bulunmaktadır. Bu durumda, davalı, belirlenen katılma alacağının tamamından sorumlu tutulamaz. Yeniden yapılacak keşif sonucunda taşınmazın karar tarihine en yakın tarihteki sürüm değeri tespit edilerek bu değerden taşınmaz için ödenen kredi borcunun düşülmesi suretiyle artık değer bulunmalı, artık değer tespitinden sonra TMK’ nun 236. maddesi gereğince katılma alacağına karar verilirken, sağ kalan eş davacının 1/4 oranında mirasçı olduğu dikkate alınarak terekeden davacıya düşen pay mahsup edilmeli ve bu şekilde elde edilecek miktarda katılma alacağı olarak karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru değildir” (**ULUÇ**, s. 532-533).

¹³ **DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ**, 2005, s. 347; **ÖZTAN**, *Miras Hukuku*, s. 100; **ŞIPKA**, s. 143; **ŞIPKA/ ÖZDOĞAN**, s. 427; **ULUÇ**, s. 528; Bununla birlikte durum her zaman bu şekilde olmayabilir. Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi sonucunda ölen eşin sağ kalan eşe karşı katılma alacağına sahip olması da mümkün olabilir. Bu gibi durumlarda ölen eşin mirasçıları, sağ olan eşten katılma alacağını talep edebilirler (**KILIÇOĞLU**, *Mal Rejimi*, s. 35; **KILIÇOĞLU**, *Katılıma Alacağı*, s. 91; **KILIÇOĞLU**, *Yenilikler*, s. 223; **ŞIPKA/ ÖZDOĞAN**, s. 426; **SARI**, s. 85; **ŞENGÜL**, s. 65; **MOROĞLU**, *Mal Rejimi*, s. 97).

¹⁴ **DURAL/ ÖZ**, s. 37; **ÖZTAN**, *Miras Hukuku*, s. 96; **ERTAŞ**, s. 1366; **İMRE/ ERMAN**, s. 237.

¹⁵ **ŞIPKA**, s. 143.

¹⁶ **ŞIPKA**, s. 273; **ŞIPKA/ ÖZDOĞAN**, s. 461; **ZEYTİN**, s. 221.

sebebiyle boşanma durumunda kusurlu eşin artık değerdeki pay oranını hakaniyet ilkesine uygun olarak azaltabilir veya tamamen ortadan kaldırabilir. Görüldüğü üzere, TMK m. 236/ f. 2' de eşlerden birinin diğerini öldürmesi durumu düzenlenmemiştir. Bu bakımdan burada bir kanun boşluğunun bulunduğu kabul edilebilir. Böyle bir durumda hâkim kanaatimizce TMK m. 236/ f. 2 hükmünü evleviyetle uygulayarak kanun boşluğunu doldurabilir ve eşini öldüren eşin katılma alacağı hakkını kısmen veya tamamen ortadan kaldırabilir¹⁷.

3. Ölüm İle Benzer Sonuçlar Doğuran Durumlar Sebebiyle Sona Erme

a. Ölüm Karinesi

TMK m. 44'te belirtildiği üzere, bir kimse, ölümüne kesin gözle bakılmayı gerektiren durumlar içinde ortadan kaybolursa cesedi bulunamamış olsa bile, o yerin en büyük mülkî amirinin emriyle kütüğe ölü kaydı düşürülür. Burada ölüm karinesinin hukuki sonuçları tıpkı ölümden olduğu gibidir¹⁸. Bu sebeple eşlerden biri için mevcut olan ölüm karinesi durumunda da edinilmiş mallara katılma rejimi sona ermektedir¹⁹.

Eşlerden birinin ölüm tehlikesi altında kayb olduğu tarih, hem evliliğin sona ermesi anı hem de edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi ile tasfiyesinin talep anıdır²⁰. Yani böyle bir durumda da tıpkı eşlerden birinin ölümünde olduğu gibi²¹ iki ayrı tasfiyenin yapılması söz konusu olur. İlk olarak edinilmiş mallara katılma rejimi tasfiye edilir; daha sonra ölen eşin kanuni ya da atanmış mirasçıları arasında terekesinin tasfiyesi yapılır. Hakkında ölüm karinesi düşünülen eşin mal varlığından söz konusu tasfiyeler yapılırken, sağ kalan eş ile kanuni veya atanmış mirasçılardan herhangi bir teminat istenmez.

Hakkında ölüm karinesi kaydı düşünülen eş, söz konusu tasfiyelerin yapılmasından sonra ortaya çıkmış olabilir. Bu gibi durumlarda hakkında ölüm karinesi kaydı düşünülen eşin yaşadığı ortaya çıktığı için evliliğin devam ettiği ve edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermediği kabul edilir²². Bunun sonucunda da

¹⁷ Aynı yönde, ŞIPKA, s. 273; ŞIPKA/ ÖZDOĞAN, s. 461; ZEYTİN, s. 221.

¹⁸ OĞUZMAN/ SELİÇİ/ OKTAY - ÖZDEMİR, s. 29; DURAL/ ÖĞÜZ, s. 26; AKKANAT, s. 32; GÜMÜŞ, s. 283; ACAR, s. 288; SARI, s. 84; ULUÇ, s. 541.

¹⁹ DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, 2005, s. 348; DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, 2013, s. 210; ÖZTAN, *Aile Hukuku*, s. 520; GÜMÜŞ, s. 283; GEZDER, s. 146.

²⁰ DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, 2005, s. 348; ÖZTAN, *Aile Hukuku*, s. 520-521; ŞIPKA, s. 143; ŞIPKA/ ÖZDOĞAN, s. 3; ZEYTİN, s. 88; GÜMÜŞ, s. 284.

²¹ Bakınız. I., B., 2..

²² ÖZTAN, *Aile Hukuku*, s. 521; ŞIPKA, s. 143-144; ULUÇ, s. 542.

ortaya çıkan eşin malvarlığı diğer eş ile kanuni ve atanmış mirasçılar tarafından TBK m. 79/ f. 1 hükmü gereğince kendisine iade edilir²³.

b. Birlikte Ölüm Karinesi

Birden fazla kişiden hangisinin önce veya sonra öldüğü ispat edilemezse, hepsi aynı anda ölmüş sayılır (TMK m. 29/ f. 2). Birlikte ölüm karinesinin söz konusu olduğu durumlarda, bu kişilerin birbirlerine karşı mirasçı olması mümkün değildir. Çünkü bir kişinin mirasçı olabilmesi için mirasbırakanın ölümü anında sağ olması şarttır (TMK m. 580/ f. 1).

Eşlerin aynı anda ölmüş sayıldığı durumlarda, eğer onların ortak alt soyları yoksa her birinin mirası kendi kanuni mirasçılara kalır. Dolayısıyla eşlerden her birinin kendi mirasçısı diğer eşin mirasından herhangi bir hak elde edemez²⁴. Eşlerden her birinin kendi mirasçısının diğer eşin mirasından hak elde edebilmesi için, diğer eşin daha önce ölmüş olması gereklidir²⁵. Çünkü diğer eşin daha önce öldüğü durumlarda sonra ölen eş onun kanuni mirasçısı olacak, böylelikle de külli halefiyet ilkesi gereği önce ölen eşten gelen miras payı sonra ölen eşin mirasçılara geçmiş olacaktır²⁶. Örneğin, eşlerin birer dakika arayla öldükleri bir durumda, bir dakika sonra ölen eş, önce ölen eşin kanuni mirasçısı olacak ve ondan kanun gereği bir miras payı alacaktır. Bunun sonucunda da sonra ölen eşin mirasçıları hem önce ölen eşin mirasından pay almış olacak, hem de kendi mirasbırakanları olan sonra ölen eşin kendi malvarlığını almış olacaklardır.

Ancak aynı anda ölmüş sayılan eşler her ne kadar birbirlerine karşı mirasçı olamayacaklarsa da, birbirlerine karşı edinilmiş mallara katılma rejiminden kaynaklanan katılma alacağı hakları devam eder²⁷. Bu sebeple de eşlerin söz konusu katılma alacağı hakları onların kanuni mirasçılara geçer²⁸. Böylece aynı anda ölmüş

²³ ÖZTAN, *Aile Hukuku*, s. 521; ŞIPKA, s. 144; ULUÇ, s. 542.

²⁴ ŞIPKA, s. 144; ŞIPKA/ ÖZDOĞAN, s. 3; ZEYTİN, s. 89; Aynı yönde, aşağıda dipnot 28' de içeriği verilen **Y. 8. HD., 11.04.2011 T., E. 2010/4114, K. 2011/ 2038** sayılı karar (www.kazanci.com.tr, E.T., 31.03.2016).

²⁵ DURAL/ ÖĞÜZ, s. 28; ŞIPKA, s. 144; ULUÇ, s. 529.

²⁶ ŞIPKA, s. 144; ULUÇ, s. 529.

²⁷ ŞIPKA, s. 144; ŞIPKA/ ÖZDOĞAN, s. 462; ZEYTİN, s. 89; KARAMERCAN, s. 115.

²⁸ **Y. 8. HD., 11.04.2011 T., E. 2010/4114, K. 2011/ 2038** sayılı kararında "Davacıların murisi N. ile davalıların murisi M. 08.10.1988 tarihinde evlenmiş, 27.04.2003 tarihinde eşler ve çocukları B. ile M.C. karbonmonoksit zehirlenmesi suretiyle ölmüşlerdir. Bu tarihte de mal rejimi sona ermiştir (TMK'nın 225/1. madde). Eşlerin birlikte ölümüyle katılma rejiminin sona ermesi halinde hangisinin diğerinden önce veya sonra öldüğü belirlenemiyorsa, bunların aynı anda ölmüş oldukları karinesi geçerli olacaktır. Ölümle miras edinme ehliyeti ve kişilik son bulduğundan birinin ölümü anında, diğer eş sağ olmadığı için eşler birbirinin mirasçısı veya vasiyet alacaklısı olamayacaktır. Buna karşın eşlerin katılma alacakları miras haklarından ayrı olduğundan katılma rejimi birlikte ölüm karinesi gereğince eşlerin ölümü anında sona

sayılan eşlerin kanuni mirasçıları edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiye edilmesini ve ortaya çıkan katılma alacağını isteme hakkına sahip olurlar²⁹.

Yukarıda görüldüğü üzere, aynı anda ölmüş sayılan eşlerin söz konusu olduğu durumlarda ölüm ve ölüm karinesinden farklı olarak iki ayrı tasfiye yapılmamaktadır. Daha açık bir şekilde ifade etmek gerekirse bu gibi durumlarda sadece aynı anda ölmüş sayılan eşlerin edinilmiş mallarının tasfiyesi yapılmakta ve eşlerin mirasçılarının katılma alacakları belirlenmektedir. Buna karşılık, aynı anda ölmüş sayılan eşlerin miras tasfiyesi ise yapılmamaktadır³⁰.

Aynı anda ölmüş sayılan eşler sağken TMK m. 237/ f. 1 hükmü gereğince aralarında bir mal rejimi sözleşmesi yaparak birbirleri lehine katılma alacakları oranları belirlemiş olabilirler. Bu gibi durumlarda aynı anda ölmüş sayılan eşlerin mirasçılarının katılma alacakları bu oranlar dikkat alınarak belirlenir³¹. Örneğin, (A) ve (B) sağken aralarında yaptıkları bir mal rejimi sözleşmesiyle birbirleri lehine olan katılma alacakları oranlarını (A) için %30, (B) için %70 olarak belirlemiş olabilirler. Böyle bir durumda eğer (A) ve (B) aynı anda ölmüş sayılırsa onların mirasçılarının katılma alacakları (A) ve (B)'nin yapmış olduğu mal rejimi sözleşmesi çerçevesinde belirlenir. Bununla birlikte aynı anda ölmüş sayılan eşler sağken TBK m. 237/ f. 1 hükmü gereğince yapmış oldukları mal rejimi sözleşmesinde eşlerden birinin önce ölmesi şartına bağlı olarak sağ kalan eşin katılma alacağının %100'ünü alacağını öngörmüş olabilirler. Eşler arasında böyle bir sözleşmenin bulunduğu durumda eşlerden her ikisi de ölür ve hangisinin önce öldüğü belirlenemezse, yani eşler aynı anda ölmüş sayılırlarsa, ŞİPKA'nın da isabetli olarak belirttiği üzere³², yapılmış olan mal rejimi sözleşmesi eşlerden birinin önce ölmesi şartı gerçekleşmediği için hüküm ve sonuçlarını doğurmaz.

c. Gaiplik

Gaiplik kişiliği sona erdiren sebeplerden biridir. Ancak, kanun koyucu TBK m. 225'te edinilmiş mallara katılma rejimini sona erdiren sebepler arasında gaipliğe yer vermemiştir.

erecek, ancak ölümle sona eren katılma rejiminin tasfiyesi sonunda katılma alacağı veya alacakları doğarsa, bu alacak hakları eşlerin kanuni mirasçılarına intikal edecektir. Çünkü aynı anda ölenlerin birlikte ölüm karinesi gereğince birbirlerine mirasçı olamayacakları kural ise de; bu kişilerin her birinin mirası kendi mirasçılarına geçecek, dolayısıyla bu mirasçılar katılma alacağı borçlusu eşin mirasçılarından katılma alacağıyla ilgili miras haklarını talep edebileceklerdir. Bu açıklamalar karşısında birlikte öldükleri anlaşılacak eşlerden N.'in mirasçıları, varsa katılma alacağına ilişkin haklarını diğer eşin mirasçılarından talep edebileceklerdir." şeklinde hüküm tesis etmiştir (www.kazanci.com.tr, E.T., 31.03.2016).

²⁹ ÖZTAN, *Aile Hukuku*, s. 521; ŞİPKA, s. 144; ZEYTİN, s. 89; SARI, s. 84; KARAMERCAN, s. 115.

³⁰ ŞİPKA, s. 145.

³¹ ŞİPKA, s. 145.

³² ŞİPKA, s. 145-146.

Gaiplik kişiliği sona erdiren sebeplerden biri olmakla birlikte, ölüm karinesinin aksine evliliği kendiliğinden sona erdiren bir sebep değildir. Evliliğin sona ermesi için gaibin eşinin gaiplik kararı ile birlikte ya da gaiplik kararının verilmesinden sonra evliliğin feshine karar verilmesi yönünde bir talebinin bulunması gereklidir³³.

Gaiplik durumunda TMK m. 131 gereğince evliliğin sona ermesi için ayrıca talepte bulunulması veya dava açılması gerektiğinden, eşler arasındaki edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi için evliliğin sona erdirilmesinin gerekip gerekmediği doktrinde tartışmalıdır.

Doktrindeki bir görüşe göre³⁴, gaiplik durumunda edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi için evliliğin sona erdirilmesine gerek yoktur. Edinilmiş mallara katılma rejimi mahkeme tarafından gaiplik kararının verilmesine bağlı olarak, ölüm tehlikesi veya uzun zamandan beri haber alınamama tarihinden itibaren sona ermiş sayılır ve tasfiye de gaiplik kararının kesinleşmesi ile birlikte geçmişe etkili olarak yapılır.

Doktrindeki diğer bir görüşe göre³⁵ ise, edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi için, gaibin eşinin gaiplik kararı ile birlikte ya da sonradan evliliğin feshi için talepte bulunması gereklidir. Aksi takdirde edinilmiş mallara katılma rejimi sona ermez. Gaibin eşinin gaiplik kararı ile birlikte ya da sonradan evliliği feshettirmesi üzerine, edinilmiş mallara katılma rejimi ölüm tehlikesi veya uzun zamandan beri haber alınamama tarihinden itibaren sona ermiş sayılır.

Kanaatimizce, doktrindeki ilk görüş isabetli olup, edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi için gaiplik kararı ile birlikte veya sonradan evliliğin feshine karar verilmiş olması şart değildir. Eşin gaipliğine karar verilmesi ile birlikte, ölüm tehlikesi veya uzun zamandan beri alınamama tarihinden itibaren edinilmiş mallara katılma rejimi sona erer³⁶. Çünkü gaiplik kararı miras hukuku açısından ölüm benzeri hukuki sonuçlar doğurmakta olup, gaiplik kararının verilmesi ile birlikte gaip olan eşin mirası açılacaktır³⁷. Dolayısıyla da gaip eşin mirasının tasfiyesinin yapılabilmesi için, öncelikle eşler arasındaki edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi gerekecektir³⁸. Aksinin kabulü durumunda

³³ OĞUZMAN/ SELİÇİ/ OKTAY - ÖZDEMİR, s. 36; DURAL/ ÖĞÜZ, s. 35.

³⁴ ŞIPKA, s. 148-149; DOĞAN, s. 656; GÜMÜŞ, s. 284; ACAR, s. 286; SARI, s. 86.

³⁵ KILIÇOĞLU, *Mal Rejimi*, s. 36; KILIÇOĞLU, *Katki-Katılma Alacağı*, s. 91-92; KILIÇOĞLU, *Yenilikler*, s. 224.

³⁶ ŞIPKA, s. 149; DOĞAN, s. 656; SARI, s. 86.

³⁷ OĞUZMAN/ SELİÇİ/ OKTAY - ÖZDEMİR, s. 34; İNAN/ ERTAŞ/ ALBAŞ, s. 129; AKKANAT, s. 32; ACAR, s. 286.

³⁸ ŞIPKA, s. 146; DOĞAN, s. 656; ACAR, s. 286; SARI, s. 86.

edinilmiş mallara katılma rejimine ilişkin düzenlemelerle miras hukukuna ilişkin düzenlemeler arasında bir uyumsuzluk durumu yaratılmış olacaktır³⁹.

Mahkeme tarafından gaiplik kararının verilmesiyle birlikte ölüme bağlı hukuki sonuçlar gaip olan eşin ölüm tehlikesi veya uzun zamandan beri haber alınamama tarihinden itibaren ortaya çıkar. Bunun sonucunda da gaiplik kararı üzerine edinilmiş mallara katılma rejimi, bu tarihte sona ermiş sayılır ve tasfiye edilir⁴⁰.

Hakkında gaiplik kararı verilmiş olan eşin ölmüş olduğunun sonradan tespit edildiği durumlarda artık edinilmiş mallara katılma rejiminin ölüm tehlikesi veya uzun zamandan beri haber alınamama tarihinden itibaren değil, ölüm tarihinden itibaren sona erdiği kabul edilir⁴¹.

Gaip olan eş sonradan ortaya çıkmış olabilir. Bu gibi durumlarda eğer diğer eş evliliğin feshini talep etmemişse, evliliğin ve edinilmiş mallara katılma rejiminin devam ettiği kabul edilir ve ortaya çıkan eşin malvarlıkları miras hukuku kuralları çerçevesinde iade edilir. Bu bakımdan edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi sonucu katılma alacağı hakkı elde eden diğer eş de bu miktarı ortaya çıkan eşe iade etmelidir⁴². Burada iade yapılırken TMK m. 585 hükmü dikkate alınır ve ortaya çıkan eşin mirasçıları ile eş, ellerinde kalan malvarlıklarını veya katılma alacağı sonucu elde edilen miktarı iade etmekle yükümlü olur⁴³. Diğer eşin evliliğin feshini talep ettiği durumlarda ise, evlilik ölüm ile değil, fesih kararı ile sona ermiş sayılacağından, edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi sonucu bir katılma alacağı elde eden diğer eş bunu iade etmekle yükümlü olmaz⁴⁴. Ancak bu ihtimalde edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinin hangi an esas alınarak yapılacağı doktrinde tartışmalıdır. Doktrindeki ilk görüşe göre⁴⁵, böyle bir durumda eşler arasındaki evlilik, tıpkı boşanmada olduğu gibi mahkeme tarafından fesih kararı verilmesiyle birlikte sona ermiş sayılır ve edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde de fesih davasının açıldığı an esas alınır. Doktrindeki diğer görüşe göre⁴⁶ ise, gaiplik kararı ile birlikte ya da sonrada evliliğin feshi talep edilmiş olsa bile, edinilmiş mallara katılma rejimi ölüm tehlikesi veya uzun

³⁹ SARI, s. 86.

⁴⁰ KILIÇOĞLU, *Mal Rejimi*, s. 36; KILIÇOĞLU, *Katkı-Katılma Alacağı*, s. 92; KILIÇOĞLU, *Yenilikler*, s. 224; KILIÇOĞLU, *Aile Hukuku*, s. 362; ŞIPKA/ ÖZDOĞAN, s. 10; ZEYTİN, s. 88; SARI, s. 86-87; YILDIRIM, s. 103; ÖZUĞUR, s. 52.

⁴¹ ŞIPKA, s. 149; GÜMÜŞ, s. 284; SARI, s. 88.

⁴² ÖZTAN, *Aile Hukuku*, s. 521; ŞIPKA, s. 149; GÜMÜŞ, s. 284; SARI, s. 88; GENÇCAN, s. 312.

⁴³ ŞIPKA, s. 149; AKKANAT, s. 34.

⁴⁴ ÖZTAN, *Aile Hukuku*, s. 521; ŞIPKA, s. 150; GÜMÜŞ, s. 284; SARI, s. 88-89; GENÇCAN, s. 312.

⁴⁵ DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, 2005, s. 348; GÜMÜŞ, s. 284; SARI, s. 89.

⁴⁶ ŞIPKA, s. 150.

zamandan beri alınamama tarihinden itibaren sona ermiş sayılır ve tasfiyede de bu an dikkate alınır. Kaldı ki, evliliğin feshi sadece sağ kalan eşin yeniden evlenebilmesi için bir ön şarttır, yoksa onun mirasçı olabilmesi için ön şart niteliğini taşımamaktadır⁴⁷. Bu sebeple, mahkemece gaiplik kararının verilmesi ile birlikte, gaip olan eşin mirası gaiplik olayının gerçekleştiği an itibarıyla açılmış sayılır ve evlilik fesih edilmiş olsa da olmasa da eşi ile mirasçılara geçer⁴⁸.

Ayrıca belirtmemiz gerekir ki, eşlerden birinin gaiplik kararı alınmasına dayanak oluşturabilecek bir sebeple ya da başka herhangi bir sebeple nerede olduğunun bilinmediği durumlarda, diğer eş TMK m. 206 hükmü gereğince mal ayrılığı rejiminin uygulanmasına karar verilmesini de mahkemeden isteyebilir⁴⁹. Böyle bir durumda mahkeme talebi kabul ederse eşin nerede olduğunun bilinmediği süre zarfında artık edinilmiş mallara katılma rejimi uygulanmaz; mal ayrılığı rejimi uygulanır⁵⁰. Eşin sonradan ortaya çıktığı durumda ise kanaatimizce ortaya çıkan eş veya mal ayrılığı rejimine geçilmesini isteyen eş mal ayrılığı rejiminin ortadan kaldırılmasını isteyebilir.

C. Eşlerce Başka Bir Mal Rejiminin Kabul Edilmesi

TMK m. 202/ f. 2 ve m. 203'te belirtildiği üzere, eşler evlenmeden önce veya sonra mal rejimi sözleşmesiyle Türk Medeni Kanunu'nda belirtilen diğer mal rejimlerinden birini seçebilirler. İşte eşlerin evlenmeden sonra yaptıkları mal rejimi sözleşmesiyle Türk Medeni Kanunu'nda belirtilen diğer mal rejimlerinden birini seçmeleri durumunda⁵¹ söz konusu sözleşmenin yapıldığı tarih itibarıyla edinilmiş mallara katılma rejimi sona erer ve tasfiye⁵² edilir⁵³. Bununla

⁴⁷ ŞİPKA, s. 150.

⁴⁸ ŞİPKA, s. 150.

⁴⁹ ZEYTİN, s. 88; SARI, s. 88.

⁵⁰ SARI, s. 88.

⁵¹ Ancak eşlerin edinilmiş mallara katılma rejiminin yerine mal ortaklığı rejimini seçtikleri durumlarda, edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiye edilmesinin pratik bir önemi kalmamaktadır (SARI, s. 90-91).

⁵² Eşler tasfiye hususunda anlaşarak edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinin geçmişe etkili olarak yapılmasını kararlaştırmış olabilirler. Eşlerin aralarında yapmış oldukları bu anlaşma kural olarak geçerlidir. Ancak eşlerin bu anlaşma ile üçüncü kişilerin hukuki durumunu değiştirmesi mümkün değildir. Çünkü TMK m. 213, m. 565 ve İİK m. 277 vd. hükümler üçüncü kişilerin menfaatlerini koruyucu nitelikte hükümlerdir (ŞİPKA, s. 152; SARI, s. 90).

⁵³ DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, 2005, s. 348; DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, 2013, s. 211; AKINTÜRK/ ATEŞ KARAMAN, s. 162; ÖZTAN, *Aile Hukuku*, s. 521; KILIÇOĞLU, *Mal Rejimi*, s. 36-37; KILIÇOĞLU, *Katki-Katılma Alacağı*, s. 92; KILIÇOĞLU, *Yenilikler*, s. 224; ŞİPKA, s. 151; GÜMÜŞ, s. 284; KÖSEOĞLU/ KOCAAĞA, s. 652; SARI, s. 89; ÖZDAMAR/ KAYIŞ, s. 53; ŞENGÜL, s. 65; YILDIRIM, s. 103; GENÇCAN, s. 306; MOROĞLU, *Mal Rejimi*, s. 97; MOROĞLU, *14 Soru - 14 Cevap*, s. 22; KARAMERCAN, s. 135; MORTAŞ, s. 126; ULUÇ, s. 545; ÖZER DENİZ, s. 33; Aynı yönde, Y. 8. HD.,

birlikte eşler mal rejimi sözleşmesiyle seçmiş oldukları mal rejiminin hüküm ve sonuçlarını doğurmasını geciktirici bir şarta veya sonraki bir tarihe bırakmış olabilirler. Bu gibi durumlarda eşlerin seçmiş oldukları mal rejimi şartın gerçekleştiği veya sözleşmede belirtilen sürenin geldiği andan itibaren hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlar; yine edinilmiş mallara katılma rejimi de bu andan itibaren sona erer ve tasfiye edilir⁵⁴.

D. Mahkeme Tarafından Evliliğin Sona Erdirilmesi

TMK m. 225/ f. 2' e göre, mahkeme tarafından evliliğin butlan⁵⁵ veya boşanma^{56,57} sebebiyle sona erdirilmesine karar verilirse, edinilmiş mallara katılma

09.05.2014 T., E. 2013/ 9751, K. 2014/ 9106 sayılı kararında "... somut olayda, taraflar Noterde düzenleme şeklinde düzenlenen sözleşmeyle mal ayrılığı sözleşmesi imzalamışlardır. Bu durumda, önceki mal rejimi sözleşme ile sona ermesi halinde evlilik birliği devam etse dahi eşler arasındaki mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davanın görülmesi gerekir (TMK m. 225/ 1 fıkrası)." şeklinde hüküm tesis etmiştir (**KARAMERCAN**, s. 136); **Y. 8. HD., 22.04.2014 T., E. 2013/ 11089, K. 2014/ 7833** sayılı kararında "... mal rejimi sözleşmesi ile başka mal rejiminin seçilmesi halinde ise noterde mal rejimi sözleşmesinin yapıldığı tarih itibarıyla sona ereceğinden, Mahkemece mal ayrılığı rejimine geçilmesine karar verilmesinde davacının hukuki yararının varlığı da açıktır." şeklinde hüküm tesis etmiştir (**ŞIPKA/ ÖZDOĞAN**, s. 25); **Y. 8. HD., 17.11.2009 T., E. 2009/ 4073, K. 2009/ 5645** sayılı kararında "... Taraflar 22.10.2004 tarihinde evlenmişler, Ankara 38. Noterliği'nde düzenledikleri 17.8.2006 tarihli sözleşmeyle "mal ayrılığı" rejimini kabul etmişlerdir. Görülmekte olan boşanma davası henüz kesinleşmemiştir. Ne var ki; TMK. nun 225/ 1 maddesine göre, sözleşmeyle başka mal rejiminin kabul edilmesiyle önceki mal rejimi sona ereceğinden önceki mal rejiminin tasfiyesi istenebilir" şeklinde hüküm tesis etmiştir (**MORTAŞ**, s. 127).

⁵⁴ **DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ**, 2005, s. 348; **ÖZTAN**, *Aile Hukuku*, s. 521-522; **ŞIPKA**, s. 152; **ŞIPKA/ ÖZDOĞAN**, s. 3; **GÜMÜŞ**, s. 284-285; **SARI**, s. 89; **ŞENGÜL**, s. 65, dipnot 5; **MORTAŞ**, s. 126-127, **ULUÇ**, s. 545; **ÖZER DENİZ**, s. 33.

⁵⁵ Evliliğin butlanına karar verilebilecek olan durumlar TMK m. 145 vd. maddelerde düzenlenmiş olan mutlak butlan ve nisbi butlan durumlarıdır. TMK m. 156'ya göre mutlak butlanla veya nisbi butlanla sakat olan evlenmeler, mahkeme kararıyla sona erdirilmiş olsa bile, geçerli bir evliliğin bütün sonuçlarını doğururlar. Bu sebeple burada mutlak butlan ile nisbi butlan hüküm ve sonuçlarını ileriye etkili olarak doğurmaktadır. Sonuç olarak mutlak butlanla veya nisbi butlanla sakat olan evliliklerde de edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulama alanı bulması mümkündür.

⁵⁶ **GÜMÜŞ**'e göre, TMK m. 225/ f. 2 hükmü anlaşmalı boşanma davalarında da uygulama alanı bulur. TMK m. 166/ f. 3 gereğince anlaşmalı olarak boşanacak olan eşlerin her ne kadar boşanmanın mali sonuçları üzerinde anlaşması ve hâkiminde bunu uygun bulması gerekirse de, eşlerin ayrıca sona eren edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi üzerinde anlaşmaları ve hâkimin bu anlaşmayı uygun bulması şart değildir. Çünkü edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi, boşanmanın mali bir sonucu değildir; aksine edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesinin bir sonucudur (**GÜMÜŞ**, s. 286); Aksi yöndeki **SARI**' ya göre ise, anlaşmalı boşanmada eşlerin üzerinde mutlaka anlaşmaları gereken konulardan biri tabii oldukları mal rejiminin (dolayısıyla da edinilmiş mallara katılma rejiminin söz konusu olduğu durumlarda bu mal rejiminin) tasfiyesidir. Bu durum mal rejiminin sona ermesinin hem boşanmanın mali sonuçlarından biri olmasından, hem de anlaşmalı boşanma ile sona eren evlilik birliğine ilişkin olarak eşler arasında hiçbir uyuşmazlık konusu kalmamasından amaçlanmasından kaynaklanmaktadır. Bu bakımdan hâkimin tasfiye sözleşmesini uygun bulması şarttır (**SARI**, s. 105-106).

rejimi davanın açıldığı tarihinden itibaren geçerli olmak üzere kendiliğinden sona erer ve tasfiye edilir⁵⁸. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiye edilebilmesi için, evliliğin butlanı veya boşanma davasıyla ilgili kararın kesinleşmiş olması gereklidir. Aksi takdirde mahkemece evliliğin butlanına veya boşanmaya karar verilmesine rağmen, söz konusu kararlar kesinleşmemişse edinilmiş mallara katılma rejimi tasfiye edilemez⁵⁹.

Görüldüğü üzere mahkemece edinilmiş mallara katılma rejimi mahkemece evliliğin butlanına veya boşanmaya karar verilip, söz konusu kararların kesinleşmesiyle birlikte geçmişe etkili olarak sona ermektedir. Bu sebeple evliliğin butlanı veya boşanma davası devam ederken eşler arasında hangi mal rejiminin uygulanacağı hususu önem arz etmektedir⁶⁰. Yine eşlerin bu davalar devam ederken edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesini istemesi mümkündür. Bu gibi durumlarda tasfiye yapılırken edinilmiş malların belirlenmesi gerekir. Dolayısıyla evliliğin butlanı veya boşanma davasının açılmasından sonra eşlerin edinilmiş mal niteliğinde kazandıkları malvarlıklarının tasfiyede dikkate alınıp alınmayacağı hususu da önem taşımaktadır⁶¹.

TMK m. 206 gereğince hâkim tarafından mal ayrılığı rejimine geçilmesine karar verilmemesi durumunda, evliliğin butlanına veya boşanmaya karar verilin-

⁵⁷ Yabancı mahkeme kararlarının Türkiye’de tanınması durumunda da, edinilmiş mallara katılma rejimi dava tarihinden itibaren sona erer (**KILIÇOĞLU**, *Aile Hukuku*, s. 365; **MORTAŞ**, s. 124; **ÖZER DENİZ**, s. 31); Aynı yönde, **Y. 8. HD., 13.06.2013 T., E. 2013/ 5357, K. 2013/ 9171** sayılı kararında “... Yabancı mahkeme kararı tenfiz edilmeden taraflar arasındaki mal rejiminin tasfiyesi istenmeyecek ise de, 5178 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Hukuk Usulü Kanunu’nun 59. Maddesi uyarınca yabancı mahkemenin kararı geçmişe etkili olarak hüküm ifade edecektir. Anılan yasa maddesi uyarınca taraflar arasındaki mal rejiminin yabancı mahkemede açılan boşanma dava tarihi olan 17.08.2016 tarihinde sona erdiğinin kabulü gereklidir.” şeklinde hüküm tesis etmiştir (**MORTAŞ**, s. 124-125, dipnot 270).

⁵⁸ **DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ**, 2005, s. 348; **DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ**, 2013, s. 211; **AKINTÜRK/ ATEŞ KARAMAN**, s. 162; **ÖZTAN**, *Aile Hukuku*, s. 522; **KILIÇOĞLU**, *Mal Rejimi*, s. 41; **KILIÇOĞLU**, *Katki-Katılma Alacağı*, s. 103; **KILIÇOĞLU**, *Yenilikler*, s. 235; **KILIÇOĞLU**, *Aile Hukuku*, s. 363; **ZEYTİN**, s. 87; **GÜMÜŞ**, s. 285, 287; **SARI**, s. 91-92; **ÖZDAMAR/ KAYIŞ**, s. 49; **GEZDER**, s. 146; **ŞENGÜL**, s. 66; **YILDIRIM**, s. 104; **GENÇCAN**, s. 304; **MOROĞLU**, *14 Soru - 14 Cevap*, s. 22; **KARAMERCAN**, s. 136; **MORTAŞ**, s. 124.

⁵⁹ **KILIÇOĞLU**, *Yenilikler*, s. 235; **KILIÇOĞLU**, *Aile Hukuku*, s. 363; Aynı yönde, **Y. 2. HD., 18.12.2006 T., E. 9899, K. 17850** sayılı kararında “Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi boşanma hükmünün kesinleşmesi ile gündeme gelir (TMK md. 225/ 2). Mahkemece taraflar arasındaki boşanma davasının sonucu beklenmeden yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.” şeklinde hüküm tesis etmiştir (**GENÇCAN**, s. 932); **Y. 2. HD., 16.03.2005 T., E. 2994, K. 4123** sayılı kararında “Eşler arasında halen edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulandığı anlaşılmaktadır (MK. m. 202). Boşanma hükmü kesinleşmeden tasfiye düşünülemez.” şeklinde hüküm tesis etmiştir (**GENÇCAN**, s. 1098).

⁶⁰ **ÖZTAN**, *Aile Hukuku*, s. 522; **ŞIPKA**, s. 153; **SARI**, s. 99.

⁶¹ **ÖZTAN**, *Aile Hukuku*, s. 522; **ŞIPKA**, s. 153.

ceye kadar eşler arasındaki mal rejiminin edinilmiş mallara katılma rejimi olduğu kabul edilecek olursa, tasfiyede evliliğin butlanı veya boşanma davasının açılmasından sonra edinilen edinilmiş mallar da dikkate alınır⁶². Buna karşılık olarak evliliğin butlanı veya boşanma davasının açılmasıyla birlikte mal ayrılığı rejimine geçildiği kabul edilirse, edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde sadece davanın açılma tarihinden önceki edinilmiş mallar dikkate alınır; söz konusu dava açıldıktan sonra edinilen edinilmiş mallar dikkate alınmaz⁶³.

Türk hukukunda genel olarak, evliliğin butlanı veya boşanma davasının açıldığı tarihten, evliliğin butlanı veya boşanma kararının kesinleşmesi anına kadar geçen süre içerisinde mal ayrılığı rejiminin hüküm ve sonuçlarını doğuracağı kabul edilmektedir⁶⁴. Bununla birlikte açılmış olan evliliğin butlanı veya boşanma davaları mahkemece reddedilmiş olabilir. Bu gibi durumlarda edinilmiş mallara katılma rejiminin evliliğin butlanı veya boşanma davası açılmasına rağmen hiçbir kesintiye uğramadığı kabul edilir ve bu süre zarfında edinilmiş olan edinilmiş mallar da tasfiyede dikkate alınır⁶⁵.

⁶² ŞIPKA, s. 154.

⁶³ ŞIPKA, s. 154.

⁶⁴ ÖZTAN, *Aile Hukuku*, s. 522; KILIÇOĞLU, *Katki-Katılma Alacağı*, s. 103; KILIÇOĞLU, *Yenilikler*, s. 235; ŞIPKA, s. 154; SARI, s. 100; GENÇCAN, s. 313; Aynı yönde, **Y. 21.03.2014 T., E. 2014/ 4434, K. 2014/ 4886** sayılı kararında “*TMK’ nin 225/2. maddesi uyarınca eşler arasındaki mal rejimi boşanma davasının açıldığı tarihte sona ermektedir. Bu tarihten önce edinilen mallar, mal rejimi davalarında tasfiyeye tabi tutulmaktadır. Boşanma davasının açıldığı ve mal rejiminin sona erdiği tarihten sonra edinilen mallar ise, mal rejiminin tasfiyesine esas alınmaz ve bunlara ilişkin uyumsuzluklar 6098 sayılı TBK’ nin genel hükümlerine göre genel mahkemelerde bakılmaktadır.*” şeklinde hüküm tesis etmiştir (www.kazanci.com.tr, E.T., 30.03.2016); **Y. 8. HD., 11.12.2012 T., E. 20127 8516, K. 2012/ 12142** sayılı kararında “... davacı ve davalı arasındaki mal rejimi, kabulde sonuçlanan boşanma davasının sonuçlandığı 03.10.2007 tarihinde sona ermiş olup, eşler arasında başka bir mal rejimi seçilmediğinden 01.01.2002 tarihine kadar mal ayrılığı (743 sayılı TKM’ nin 170. m), bu tarihten mal rejiminin sona erdiği tarihe kadar (4721 sayılı TMK. nun 225/ 2. m) yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir (4721 sayılı TMK. nun 202. m). Eşler arasındaki mal rejimi TMK. nun 225/ 2. maddesi uyarınca kabulde sonuçlanan boşanma davasının açıldığı 03.10.2007 tarihi itibarıyla sona ermiştir.” şeklinde hüküm tesis etmiştir (ULUÇ, s. 550).

⁶⁵ DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, 2005, s. 349; DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, 2013, s. 211; ÖZTAN, *Aile Hukuku*, s. 522; KILIÇOĞLU, *Aile Hukuku*, s. 364; ŞIPKA, s. 154; ŞIPKA/ ÖZDOĞAN, s. 7; GÜMÜŞ, s. 285; ŞENGÜL, s. 66, dipnot 7; ÖZUĞUR, s. 52; MORTAŞ, s. 126; ÖZER DENİZ, s. 29; Aynı yönde, **Y. 8. HD., 28.03.2013 T., E. 2012/ 9614, K. 2013/ 4584** sayılı kararında “*Boşanma davasının reddi halinde mal rejimi davasının görülebilirlik ön koşulunun gerçekleşmediği gerekçesiyle reddine karar verilmelidir.Şu halde açılıp olumlu sonuçlanan ve kesinleşen bir boşanma kararı olmadıkça mal rejiminin tasfiyesi istenemez ve yapılamaz.*” şeklinde hüküm tesis etmiştir (www.kazanci.com.tr, E.T., 30.03.2016); **Y. 8. HD., 11.03.2013 T., E. 2013/ 2889, K. 2013/ 3187** sayılı kararında “*Toplanan deliller ve dosya kapsamından, tarafların 27.9.1995 tarihinde evlendikleri, 22.9.2008 tarihinde davacı tarafça açılan boşanma davası sonunda ... 2. Aile Mahkemesi’nin 25.2.2010 tarih 2008/ 1354 Esas 2010/ 306 Karar sayılı ilamıyla davanın reddine karar verildiği, hükmün Yargıtay 2. Hukuk Dairesi’nce onanarak 19.7.2011 tarihinde kesinleştiği anlaşılmaktadır. Dava konusu 10 numaralı bağımsız bölüm, 9.1.2003 tari-*

Eşlerden biri boşanma veya evliliğin butlanı davasının açılmasından sonra ölmüş olabilir. TMK m. 181/ f. 2' ye göre, boşanma davasının açılmasından sonra eşlerden birinin öldüğü durumlarda, ölen eşin mirasçıları davaya devam edip, hayatta olan eşin daha kusurlu olduğunu ispatlayabilirler ve onun mirasçılık sıfatını ortadan kaldıracırlar⁶⁶. Yine TMK m. 159' da belirtildiği üzere, mirasçılar açılmış olan evliliğin butlanı davasını sürdürebilirler ve dava sonucunda evlenme sırasında iyiniyetli olmadığı anlaşılan sağ kalan eş mirasçılık sıfatını kaybeder⁶⁷. Mirasçıların devam edebileceği bu davalar, artık bir boşanma veya evliliğin butlanı davası niteliğini taşımaz, aksine hayatta olan eşin kusurunu veya iyiniyetli olmadığını ve mirasçı olmayacağını tespit eden bir dava niteliğini taşır⁶⁸. Bu gibi durumlarda ölen eşin mirasçılarının davaya devam ederek, TMK m. 236/ f. 2 hükmü gereğince sağ kalan eşin katılma alacağı hakkını engelleyip engelleyemeyeceklerinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Kanaatimizce, eşler arasındaki boşanma veya evliliğin butlanı davası devam ederken, eşlerden birinin ölmesi durumunda, evlilik, boşanma veya evliliğin butlanı sebebiyle sona ermiş olmaz; aksine ölüm ile sona ermiş olur⁶⁹. Bu sebeple de

hinde satış sebebiyle davalı M... adına tescil edilmiştir. Katılma alacağının istenebilmesi için eşler arasında geçerli bulunan edinilmiş mallara katılma rejiminin (TMK' nun 218-241. md.) sona ermesi gerekmektedir. (TMK' nun 225) Tarafların evliliği hukukten devam ettiğine göre, mal rejimi sona ermemiş olup davanın görülebilirlik ön koşulu gerçekleşmemiştir. Mahkemece, yukarıda açıklanan sebeplerle görülebilirlik koşulu gerçekleşmediğinden davanın reddine karar verilmesi gerekirken hatalı değerlendirme sonunda yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiştir. Açıklanan bu husus kamu düzeni ile ilgili olup, yargılamanın her aşamasında kendiliğinden gözetmesi gerektiğinden aleyhe bozma yasağı kuralına aykırılık teşkil etmez.” şeklinde hüküm tesisi etmiştir (www.kazanci.com.tr, E.T., 30.03.2016); Y. 8. HD., 11.12.2012 T., E. 2012/ 8516, K. 2012/ 12142 sayılı kararı (ŞİPKA/ ÖZDOĞAN, s. 8).

⁶⁶ DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, 2005, s. 349; DURAL/ ÖZ, s. 44; ŞİPKA, s. 273; GENÇCAN, s. 315.

⁶⁷ TMK m. 159 hükmü nisbi butlan davasıyla ilgili bir hükümdür. Mutlak butlan davasıyla ilgili durum ise TMK m. 147'de düzenlenmiştir. Bu hüküm çerçevesinde mutlak butlanın söz konusu olduğu durumlarda mirasçılar, mirasbırakandan bağımsız olarak ve “ilgili” sıfatıyla dava açma imkânına zaten sahip bulunmaktadır. Bu sebeple, mirasbırakanın evliliği mutlak butlanla sakat olduğu halde, mirasbırakan veya dava açmaya yetkili diğer kişiler bu tür bir dava açma yoluna gitmezler ve söz konusu evlilik mirasbırakanın ölümü sebebiyle sona erer ise, mirasçılar TMK m. 147 hükmü ile kendilerine tanınmış bulunan dava hakkını kullanarak, evliliğin butlanını hüküm altına alabileceklerdir (AKKANAT, s. 52).

⁶⁸ ŞİPKA, s. 274.

⁶⁹ DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, 2005, s. 349; ŞİPKA, s. 275; ŞİPKA/ ÖZDOĞAN, s. 459; AKKANAT, s. 47; GÜMÜŞ, s. 286; MORTAŞ, s. 125; Aynı yönde, Y. 8. HD., 26.03.2012 T., E. 2011/ 689, K. 2912/ 2183 sayılı kararında “Taraflar, 27.03.1962 tarihinde evlenmişler, koca tarafından açılan 20.05.2005 tarihli boşanma davasının yargılaması sırasında 04.03.2008 tarihinde davalı Ümmühan'ın ölmesi üzerine, mahkemece konusuz kalan dava hakkında bir karar tesisine yer olmadığına karar verilmiştir. Eşler arasında baka bir mal rejimi seçilmediğinden (4722 s. K. m. 10/1) 01.01.2002 tarihine kadar mal ayrılığı (743 sayılı TKM. nin 170. m.), bu tarihten mal rejiminin sona erdiği ölüm tarihine kadar (TMK. nun

TMK m. 236/ f. 2 hükmü burada uygulama alanı bulmaz. Çünkü TMK m. 236/ f. 2 hükmünde açık bir şekilde boşanma (ve kıyasen evliliğin butlanı) durumunda uygulama alanı bulacağı belirtilmiştir. Sonuç olarak sağ olan eş, ölen eşin mirasçılarının davaya devam etmesi sonucu mirasçılık sıfatını kaybedebilir, ancak ölen eşe karşı bir katılma alacağı mevcutsa bunu talep edebilir⁷⁰.

Ayrıca özel bir durum olarak eşlerden biri tarafından açılan boşanma davasında, hâkim eşler arasında ortak hayatın yeniden kurulabileceği düşüncesiyle boşanma yerine ayrılık kararı vermiş olabilir (TMK m. 170/ f. 3). Böyle bir durumda eşler arasındaki evlilik varlığını devam ettirmekte olup, sadece hâkimin belirlediği süre boyunca eşler arasındaki ortak hayata ara verilmiş olmaktadır. TMK m. 225'te ayrılık kararı edinilmiş mallara katılma rejimini sona erdiren sebepler arasında sayılmamıştır. Bununla birlikte TMK m. 180' de ayrılığın edinilmiş mallara katılma rejimine etkisine ilişkin bir düzenlemeye yer verilmiştir. Söz konusu düzenlemeye göre “Ayrılığa karar verilirse mahkeme, ayrılığın süresine ve eşlerin durumlarına göre aralarında sözleşmeyle kabul edilmiş olan mal rejiminin kaldırılmasına karar verebilir.” Görüldüğü üzere, bu düzenleme ile hâkime eşler arasında sözleşmesel bir mal rejiminin kararlaştırıldığı durumlarda mal rejimini sona erdirmeye yetkisi tanınmış iken, kanuni mal rejiminin yürürlükte olduğu durumlarda bu yetki tanınmamıştır⁷¹. Bununla birlikte burada bir kanun boşluğunun olduğu kabul

2257 2. m) yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir (TMK. nun 202. m) ...” şeklinde hüküm tesis etmiştir (MORTAŞ, s. 125); Y. 8. HD., 15.09.2009 T., E. 2009/ 1342, K. 2009/ 4188 sayılı kararında “...Taraflar 21.11.1996 tarihinde evlenmiş olup, görüşmekte olan boşanma davası hakkında davanın konusuz kaldığı gerekçesi ile red kararı verilmiştir. Dosya arasında bulunan nüfus kaydına göre, davalı 31.07.2008 tarihinde ölmüştür. TMK’ nun 225/1, 247 ve 271. maddeleri uyarınca mal rejimi eşlerden birinin ölümü ile sona erer. Mal rejimi ölümle sona erdikten sonra sağ kalan eşin mal rejiminin tasfiyesini istemekte hukuki yararı bulunduğundan mahkemenin red kararı yerinde değildir.” şeklinde hüküm tesis etmiştir (ŞIPKA/ ÖZDOĞAN, s. 459); Y. 2. HD., 15.03.2004 T., E. 2004/ 1951, K. 2004/ 3163 sayılı kararında “Evlilik birliği ölümle sona ermiştir. Bu nedenle boşanmaya hükmolunamaz. Bu konuda bir karar verilmek üzere hükmün bozulması gerekmektedir.” şeklinde hüküm tesis etmiştir (www.kazanci.com.tr, E.T., 09.06.2016).

⁷⁰ DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, 2005, s. 349; ŞIPKA/ ÖZDOĞAN, s. 428, 459; GÜMÜŞ, s. 286; GENÇCAN, s. 315; ÖZER DENİZ, s. 29.

⁷¹ KILIÇOĞLU ve ŞIPKA/ ÖZDOĞAN’a göre, duruma 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi’nde kanuni mal rejimi olarak mal ayrılığı rejiminin uygulanması sebep olmuştur. Çünkü kanuni mal rejimi olarak mal ayrılığı rejiminin uygulandığı dönemde, hâkim tarafından eşlerin ayrılığına karar verilmesi, eşlerin haksızlığa uğramalarına sebep olmuyordu. Bunun sonucunda da hakimin mal rejimi ile ilgili olarak ayrıca bir karar vermesi gerekmiyordu. Bu ihtiyaç sadece sözleşmeli mal rejimi olarak mal birliği veya mal ortaklığı rejiminin kararlaştırıldığı durumlarda ortaya çıkıyordu. Bu sebeple TKM m. 147’ de sadece sözleşmesel mal rejiminin söz konusu olduğu durumlarda hâkimin bunu kaldırabileceği düzenlenmişti. Türk Medeni Kanunu’nun hazırlığı sürecinde kanuni mal rejiminin değiştirilmesine rağmen Kanun koyucu tarafından bu hususun gözden kaçırılması ve TKM m. 147’ ye paralel bir düzenleme yapılması, bugünkü aksaklığın sebebini oluşturmaktadır (KILIÇOĞLU, Yenilikler, s. 233-234;

edilmeli ve eşler arasında kanuni mal rejiminin yürürlükte olduğu durumlarda da TMK m. 180 hükmü kıyasen uygulanarak hâkime bu yönde bir yetki tanınmalıdır⁷². Sonuç olarak eşler arasında kanuni mal rejiminin yürürlükte olduğu durumlarda, hâkim tarafından ayrılık kararı verilirse, ayrılık kararı süresince edinilmiş mallara katılma rejiminin ortadan kalktığı kabul edilmeli ve eşler arasında mal ayrılığı rejimi uygulanmalıdır⁷³.

E. Mahkeme Tarafından Mal Ayrılığı Rejimine Geçilmesine Karar Verilmesi

Eşlerden birinin talebi üzerine mahkeme TMK m. 206⁷⁴ ya göre mal ayrılığı rejimine geçilmesine karar verirse, eşler arasındaki edinilmiş mallara katılma rejimi sona erer⁷⁵. Burada eşlerin mal rejimi sözleşmesiyle mal ayrılığı rejimine geçmesinin aksine yargısal yoldan mal ayrılığı rejimine geçiş vardır. Bu sebeple mahkeme tarafından mal ayrılığı rejimine geçilmesine karar verildiği durumlarda olağanüstü bir mal rejimi söz konusu olmaktadır⁷⁶.

KILIÇOĞLU, *Mal Rejimi*, s. 40; **KILIÇOĞLU**, *Katkı - Katılma Alacağı*, s. 101-102; **ŞİPKA/ ÖZDOĞAN**, s. 9-10); Buna karşılık olarak GÜMÜŞ ise, Türk Medeni Kanunu tasarımlarının ilk durumunda kanuni mal rejimi olarak paylaştırmalı mal ayrılığı rejiminin öngörülmesinin buna sebep olduğunu belirtmektedir (**GÜMÜŞ**, s. 286).

⁷² **DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ**, 2005, s. 350; **KILIÇOĞLU**, *Mal Rejimi*, s. 41; **KILIÇOĞLU**, *Yenilikler*, s. 234; **KILIÇOĞLU**, *Katkı - Katılma Alacağı*, s. 102; **ŞİPKA**, s. 157; **GÜMÜŞ**, s. 286-287; **SARI**, s. 95; **ATAMULU**, s. 164; **ŞİPKA/ ÖZDOĞAN**, hâkimin ayrılık kararı vermesi durumunda ancak TMK m. 206'nın şartları varsa, yasal mal rejiminin mal ayrılığı rejimine dönüştürülebileceğini belirtmektedir (**ŞİPKA/ ÖZDOĞAN**, s. 10).

⁷³ **DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ**, 2005, s. 350; **KILIÇOĞLU**, *Mal Rejimi*, s. 41; **KILIÇOĞLU**, *Katkı - Katılma Alacağı*, s. 102; **KILIÇOĞLU**, *Yenilikler*, s. 234; **GÜMÜŞ**, s. 287; **SARI**, s. 95.

⁷⁴ TMK m. 206 "Haklı bir sebep varsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüşmesine karar verebilir.

Özellikle aşağıdaki hâllerde haklı bir sebebin varlığı kabul edilir:

1. Diğer eşe ait malvarlığının borca batık veya ortaklıktaki payının haczedilmiş olması,
2. Diğer eşin, istemde bulunanın veya ortaklığın menfaatlerini tehlikeye düşürmüş olması,
3. Diğer eşin, ortaklığın malları üzerinde bir tasarruf işleminin yapılması için gereken rızasını haklı bir sebep olmadan esirgemesi,
4. Diğer eşin, istemde bulunan eşe malvarlığı, geliri, borçları veya ortaklık malları hakkında bilgi vermektен kaçınması,
5. Diğer eşin sürekli olarak ayırt etme gücünden yoksun olması.

Eşlerden biri ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun ise, onun yasal temsilcisi de bu sebebe dayanarak mal ayrılığına karar verilmesini isteyebilir."

⁷⁵ **DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ**, 2013, s. 211; **KILIÇOĞLU**, *Mal Rejimi*, s. 37; **KILIÇOĞLU**, *Katkı-Katılma Alacağı*, s. 92; **KILIÇOĞLU**, *Yenilikler*, s. 225; **KILIÇOĞLU**, *Aile Hukuku*, s. 363; **ÖZDAMAR/ KAYIŞ**, s. 49; **GEZDER**, s. 147; **MOROĞLU**, *14 Soru - 14 Cevap*, s. 22.

⁷⁶ **KILIÇOĞLU**, *Mal Rejimi*, s. 37; **KILIÇOĞLU**, *Katkı-Katılma Alacağı*, s. 92; **KILIÇOĞLU**, *Yenilikler*, s. 225.

TMK m. 206 hükmü gereğince mal ayrılığı rejimine geçilmesiyle birlikte edinilmiş mallara katılma rejimi dava tarihinden itibaren sona erer ve TMK m. 212 hükmü gereğince tasfiye edilir; yoksa mahkemece kararın verildiği ya da kesinleştiği an dikkate alınmaz. Çünkü TMK m. 225/ f. 2’de açık bir şekilde edinilmiş mallara katılma rejiminin dava tarihinden itibaren sona ereceği belirtilmiştir⁷⁷.

Eşler arasında mal ayrılığı rejimine geçilmesine sebep olan sebepler belirli bir süre sonra ortadan kalkmış olabilir. Bu gibi durumlarda eşlerden biri⁷⁸ TMK m. 208/ f. 2 hükmü gereğince mahkemeye başvurarak eski mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimine geri dönülmesine karar verilmesini isteyebilir. Bunun üzerine mahkeme tarafından TMK m. 206’nın uygulama şartlarının ortadan kalktığı belirlenirse, edinilmiş mallara katılma rejimi eşler arasında tekrar canlanmış olur⁷⁹.

SONUÇ

Eşlerden birinin ölümü ile eşler arasındaki yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi ölüm tarihi itibarıyla sona erer (TMK m. 225/ f. 2). Eşlerden birinin ölümü durumunda iki ayrı tasfiye söz konusu olur. İlk olarak edinilmiş mallara katılma rejimi tasfiye edilir; daha sonra ölen eşin kanuni ya da atanmış mirasçıları arasında terekesinin tasfiyesi yapılır.

Ölüm karinesinin söz konusu olduğu durumlarda, edinilmiş mallara katılma rejimi eşlerden birinin ölüm tehlikesi altında kaybolduğu tarih itibarıyla sona erer. Böyle bir durumda tıpkı ölüm durumunda olduğu ilk olarak edinilmiş mallara katılma rejimi tasfiye edilir; daha sonra ölen eşin kanuni ya da atanmış mirasçıları arasında terekesinin tasfiyesi yapılır.

⁷⁷ DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, 2013, s. 211; AKINTÜRK/ ATEŞ KARAMAN, s. 163; ÖZTAN, *Aile Hukuku*, s. 523; KILIÇOĞLU, *Mal Rejimi*, s. 38; KILIÇOĞLU, *Katkı-Katılma Alacağı*, s. 99; KILIÇOĞLU, *Yenilikler*, s. 231; KILIÇOĞLU, *Aile Hukuku*, s. 363; GÜMÜŞ, s. 287; ŞIPKA/ ÖZDOĞAN, s. 10, 25; KÖSEOĞLU/ KOCAAĞA, s. 653; ACAR, s. 125; SARI, s. 96; ÖZDAMAR/ KAYIŞ, s. 49; GEZDER, s. 147; YILDIRIM, s. 104; GENÇCAN, s. 307; MOROĞLU, *Mal Rejimi*, s. 97; MOROĞLU, *14 Soru - 14 Cevap*, s. 22; ULUÇ, s. 527; ÖZER DENİZ, s. 32; Aynı yönde, **Y. 8. HD., 22.04.2014 T., E. 2013/ 11089, K. 2014/ 7833** sayılı kararında “... TMK’nun 206. maddesine göre mal ayrılığına geçilmesi halinde taraflar arasındaki mal rejimi dava tarihi itibarıyla, ... sona ereceğinden, Mahkemece mal ayrılığı rejimine geçilmesine karar verilmesinde davacının hukuki yararının varlığı da açıktır.” şeklinde hüküm tesis etmiştir (ŞIPKA/ ÖZDOĞAN, s. 25).

⁷⁸ Dikkat edilmesi gereken husus bu talepte bulunma yetkisi sadece mal ayrılığı rejimine geçilmesi talebinde bulunup bu kararı aldırın eşte değildir; diğer eş de talepte bulunabilir (KILIÇOĞLU, *Mal Rejimi*, s. 39; KILIÇOĞLU, *Katkı-Katılma Alacağı*, s. 100; KILIÇOĞLU, *Yenilikler*, s. 232).

⁷⁹ KILIÇOĞLU, *Mal Rejimi*, s. 39; KILIÇOĞLU, *Yenilikler*, s. 232; ŞIPKA/ ÖZDOĞAN, s. 26; KÖSEOĞLU/ KOCAAĞA, s. 653; ACAR, s. 126.

Birlikte ölüm karinesinin söz konusu olduğu durumlarda ise, edinilmiş mallara katılma rejimi eşlerin ölüm tarihi itibarıyla sona erer. Ancak birlikte ölüm karinesinde eşler aynı anda ölmüş sayıldığı için, birbirlerine mirasçı olamazlar. Bu sebeple eğer onların ortak alt soyları yoksa her birinin mirası kendi kanuni mirasçılara kalır. Birlikte ölüm karinesinde eşler her ne kadar birbirlerine karşı mirasçı olamayacaklarsa da, birbirlerine karşı edinilmiş mallara katılma rejiminden kaynaklanan katılma alacağı hakları devam eder ve eşlerin söz konusu katılma alacağı hakları onların kanuni mirasçılara geçer. Bunun sonucunda da aynı anda ölmüş sayılan eşlerin kanuni mirasçıları edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiye edilmesini ve ortaya çıkan katılma alacağını isteme hakkına sahip olurlar.

Eşlerden birinin gaipliği durumunda da edinilmiş mallara katılma rejimi gayıp olan eşin ölüm tehlikesi altında kaybolduğu veya kendisinden uzun zamandan beri haber alınmadığı tarihten itibaren sona erer. Bununla birlikte doktrinde gaiplik sebebiyle eşler arasındaki mal rejiminin sona ermesi için evliliğin sona erdirilmesinin gerekli olup olmadığı tartışmalıdır. Kanaatimizce isabetli olan görüşe göre gaiplik sebebiyle mal rejiminin sona ermesi için evliliğin sona erdirilmesi şart değildir. Çünkü gaiplik miras hukuku açısından ölüm ile benzer sonuçlar doğurmaktadır.

Eşlerce bir başka mal rejimine geçilirse, edinilmiş mallara katılma rejimi kural olarak yeni mal rejimine ilişkin sözleşme tarihi itibarıyla sona erer (TMK m. 225/ f. 1). Ancak eşler yeni mal rejiminin yürürlüğe gireceği tarihi ileri bir tarihe ertelemiş veya geciktirici bir şarta bağlamış olabilirler. Bu gibi durumlarda edinilmiş mallara katılma rejimi mal rejimi sözleşmesinde belirtilen tarihte veya geciktirici şartın gerçekleştiği tarihte sona erer.

Mahkeme tarafından evliliğin butlanı veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine karar verilmesi durumunda, edinilmiş mallara katılma rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer ve tasfiye edilir (TMK m. 225/ f. 2). Bu sebeple evliliğin butlanı veya boşanma davasının açıldığı tarihten, evliliğin butlanı veya boşanma kararının verilmesi tarihine kadar geçen süre içerisinde edinilmiş mallara katılma rejimi değil, mal ayrılığı rejimi uygulama alanı bulur. Edinilmiş mallara katılma rejiminin evliliğin butlanı veya boşanma sebebiyle tasfiye edilebilmesi için mahkemenin kararının kesinleşmiş olması gereklidir. Aksi takdirde butlan veya boşanma kararına rağmen edinilmiş mallara katılma rejimi tasfiye edilemez.

Mahkemece mal ayrılığına geçilmesine karar verilirse, edinilmiş mallara katılma rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer (TMK m. 225/ f. 2).

KISALTMALAR

- Art.** : Article
E. : Esas
E.T. : Erişim Tarihi
f. : Fıkra
HD. : Hukuk Dairesi
İİK : 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu
K. : Karar
m. : Madde
R.G. : Resmi Gazete
s. : Sayfa
S. : Sayı
T. : Tarih
TBK : 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCC : Turkish Civil Code No 4721
TKM : 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi
TMK : 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
vd. : ve devamı
Y. : Yargıtay

KAYNAKÇA*

- ACABEY, MEHMET BEŞİR**, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları - İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyeti Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Yıl 2007, Cilt 9, Özel Sayı (Prof. Dr. Ünal Narmanlıoğlu’na Armağan), s.491-534
- ACAR, FARUK**, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu - Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, Genişletilmiş 4. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2014
- AKINTÜRK, TURGUT/ ATEŞ KARAMAN, DERYA**, *Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku, İkinci Cilt*, Beta Yayınevi, Ankara 2015
- AKKANAT, HALİL**, *Ölümün Özel Hukuk İlişkilerine Etkisi*, Filiz Kitabevi, İstanbul 2004
- ATAMULU, İSMAİL**, “Türk Medeni Kanununda Olağanüstü Mal Rejimi ve Özellikle Olağanüstü Mal Rejimine Geçiş Halleri”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Yıl 2010, Cilt V, Sayı 1-2, s. 151-181
- DOĞAN, MURAT**, “Mal Rejiminin Tasfiyesinde ve Mirasın Paylaşımında Aile Konutu ve Ev Eşyası”, *Atatürk Üniversitesi Erzurum Hukuk Fakültesi, Cumhuriyetimizin 80. Kuruluş Yılına Armağan*, Cilt VII, Sayı 3-4, s. 651-696
- DURAL, MUSTAFA/ ÖĞÜZ, TUFAN**, *Türk Özel Hukuku, Cilt II, Kişiler Hukuku*, 12. Basıdan 13. Tıpkı Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2013
- DURAL, MUSTAFA/ ÖĞÜZ, TUFAN/ GÜMÜŞ, MUSTAFA ALPER**, *Türk Özel Hukuku, Cilt III, Aile Hukuku*, Filiz Kitabevi, İstanbul 2005 (2005)
- DURAL, MUSTAFA/ ÖĞÜZ, TUFAN/ GÜMÜŞ, MUSTAFA ALPER**, *Türk Özel Hukuku, Cilt III, Aile Hukuku*, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş Yedinci Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2013 (2013)
- DURAL, MUSTAFA/ ÖZ, TURGUT**, *Türk Özel Hukuku, Cilt IV, Miras Hukuku*, Yenilenmiş Altıncı Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2012
- ERTAŞ, ŞEREF**, “Edinilmiş Mal Rejiminin Tasfiyesi, Mirasın Paylaşılması, Tenkis Hakkı”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Prof. Dr. Füsün Sokullu - Akıncı’ya Armağan*, Yıl 2013, Cilt 71, Sayı 1, s. 1365-1367
- GENÇCAN, ÖMER UĞUR**, *Mal Rejimleri Hukuku*, Yetkin Yayınevi, Ankara 2007
- GEZDER, ÜMİT**, *Türk Medeni Hukuku, Başlangıç-Kişiler-Aile Hukuku, Soru ve Cevapları, Cilt 1*, Beta Yayınevi, İstanbul 2014
- GÜMÜŞ, MUSTAFA ALPER**, *Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m. 185 - 281)*, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008
- İMRE, ZAHİT/ ERMAN, HASAN**, *Miras Hukuku*, 11. Tıpkı Basım, Der Yayınları, İstanbul 2015

* Dipnotlarda geçen eserler yazarlarının soyadları ile anılmıştır. Ancak aynı yazarın birden fazla eserine atıf yapıldığı durumlar kısaltılmış şekilleriyle parantez içerisinde gösterilmiştir.

- İNAN, ALİ NAİM/ ERTAŞ, ŞEREF/ ALBAŞ, HAKAN**, *Türk Medeni Hukuku, Miras Hukuku*, 8. Baskı, İleri Kitabevi, İzmir 2012
- KARAMERCAN, FATİH**, *Katkı - Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*, Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2015
- KAYIŞ, FERHAT**, “Eşlerden Birinin Ölümünün Boşanma Davasına, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesine ve Miras Hakkına Etkisi”, *Terazi Hukuk Dergisi*, Yıl 2012, Sayı, 67, s. 14-28
- KILIÇOĞLU, AHMET**, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Tartışmalar - Örnekli Açıklamalar - Formüller - Tablolar - İlgili Yasa Maddeleri*, Genişletilmiş 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2002 (Mal Rejimi)
- KILIÇOĞLU, AHMET**, *Katkı - Katılma Alacağı, Bilirkişi Raporları, Yargıtay İçtihatları, Tablolar*, Turhan Kitabevi, Ankara 2011 (Katkı – Katılma Alacağı)
- KILIÇOĞLU, AHMET**, *Medeni Kanunu'muzun Aile - Miras - Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler*, Genişletilmiş 3. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2014 (Yenilikler)
- KILIÇOĞLU, AHMET**, *Aile Hukuku*, Turhan Kitabevi, Ankara 2015 (Aile Hukuku)
- KÖSEOĞLU, BİLAL/ KOCAAĞA, KÖKSAL**, *Aile Hukuku ve Uygulaması*, 2. Bası, Ekin Yayınevi, Bursa 2011
- MOROĞLU, NAZAN**, *Medeni Kanun'da Mal Rejimleri, 14 Soru - 14 Cevap*, Beta Yayınevi, İstanbul 2002 (14 Soru - 14 Cevap)
- MOROĞLU, NAZAN**, “Yasal Mal Rejimi”, *İstanbul Barosu Dergisi, Aile Hukuku Özel Sayısı*, İstanbul 2007, s. 89-101 (Mal Rejimi)
- MORTAŞ, SÜLEYMAN**, *Yargısal Anlayışlar Işığında, Eşler Arasında Mal Rejimleri, Katkı/ Değer Artış Payı - Katılma Alacağı ve Mal Rejiminden Kaynaklanan Diğer Uyuşmazlıklar*, Adalet Yayınevi, Ankara 2015
- OĞUZMAN, KEMAL/ SELİÇİ, ÖZER/ OKTAY - ÖZDEMİR, SAİBE**, *Kişiler Hukuku, Gerçek ve Tüzel Kişiler*, Filiz Kitabevi, İstanbul 2011
- ÖZDAMAR, DEMET/ KAYIŞ, FERHAT**, *Yasal Mal Rejimi (Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi) ve Tasfiyesi*, Seçkin Yayınevi, Ankara 2012
- ÖZEL, ÇAĞLAR**, “Medeni Hukuk Açısından Ölüm Anının Belirlenmesi ve Ceset Üzerindeki Hakka İlişkin Bazı Düşünceler”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Yıl 2002, Cilt 51, Sayı 1*, s. 43-77
- ÖZER DENİZ, MİRAY**, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiyesi*, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2016
- ÖZTAN, BİLGE**, *Miras Hukuku (Tablolar ve Örneklerle)*, Altıncı Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2014 (Miras Hukuku)
- ÖZTAN, BİLGE**, *Aile Hukuku*, 6. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2015 (Aile Hukuku)
- ÖZUĞUR, ALİ İHSAN**, *Mal Rejimleri*, Genişletilmiş 8. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2015

- SARI, SUAT**, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, Beşir Kitabevi, İstanbul 2007
- SEROZAN, RONA/ ENGİN, BAKİ İLKAY**, *Miras Hukuku*, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 4. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2014
- ŞENGÜL, MEHMET**, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağıının İfasına İlişkin Hüküm ve Sonuçlar”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Yıl 2012, Cilt VII, Sayı 3-4, s. 61-97
- ŞIPKA, ŞÜKRAN**, *Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar*, 1. Baskıdan Tıpkı Basım, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2011
- ŞIPKA, ŞÜKRAN/ ÖZDOĞAN, AYÇA**, *Yargıtay Kararları Işığında Soru ve Cevaplarla Eşler Arasındaki Malvarlığı Davaları*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2015
- ULUÇ, YUSUF**, *Mal Rejimleri ve Tasfiyesi*, Yetkin Yayınevi, Ankara 2014
- YILDIRIM, ABDULKERİM**, *Türk Aile Hukuku*, Savaş Kitabevi, Ankara 2014
- ZEYTİN, ZAFER**, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2008